

**“MAKTABGACHA TA'LIM
– MAKTAB – OLIY TA'LIM”
KONSEPSIYASI: MUAMMO,
YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR**

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

2022-yil, 9-aprel

Buxoro – 2022

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
MAKTABGACHA VA BOSHLANG‘ICH TA’LIM FAKULTETI
BOSHLANG‘ICH TA’LIM METODIKASI KAFEDRASI**

**MAKTABGACHA TA’LIM – MAKTAB – OLIY
TA’LIM” KONSEPSIYASI: MUAMMO, YECHIMLAR VA
ISTIQBOLLAR**

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMANI

MATERIALLARI

2022-yil, 9-aprel

Buxoro – 2022

Ilmiy anjumanning dasturiy qo‘mitasi

O. X.Xamidov	– Buxoro davlat universiteti rektori, iqtisod fanlari doktori, professor, rais.
O.S.Qahhorov	– ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini.
O‘.U. Rashidov	– moliya va iqtisod ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo.
R. G‘.Jumayev	– o‘quv ishlari bo‘yicha prorektor, a‘zo.
Q.R.To‘xsanov	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti dekani, a‘zo.
Y.Y.Azimov	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti o‘quv ishlari bo‘yicha dekan o‘rinbosari, a‘zo.
N.O. Safarova	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti yoshlar bilan ishlash bo‘yicha dekan o‘rinbosari, a‘zo.
R.A.Qo‘ldoshev	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi mudiri, a‘zo.
N.N. Hamroyeva	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi o‘qituvchisi, kotib.

Ilmiy anjumanning tashkiliy qo‘mitasi

O.S.Qahhorov	– Buxoro davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektor, rais muovini.
Q.R.To‘xsanov	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti dekani, rais muovini.
G.T. Zaripov	– IT, I va IPKTB bo‘limi boshlig‘i, a‘zo.
Y.Y.Azimov	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti o‘quv ishlari bo‘yicha dekan o‘rinbosari, a‘zo.
N.O. Safarova	– maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim fakulteti yoshlar bilan ishlash bo‘yicha dekan o‘rinbosari, a‘zo.
R.A.Qo‘ldoshev	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi mudiri, a‘zo.
G.Q. Hasanova	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi dotsenti, a‘zo.
G.A. Komilova	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi dotsenti, a‘zo.
S.S.Avezov	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi dotsenti, a‘zo.
Z.B.Jalilov	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi dotsenti, a‘zo.
M.M.Nigmatova	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi dotsenti, a‘zo.
L.Ch.Rajabova	– maktabgacha ta‘lim kafedrasi o‘qituvchisi, a‘zo.

To‘plam O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022 yil 7 martdagi 101-f-sonli farmoyishi bilan tasdiqlangan O‘zbekiston Respublikasida 2022 yilda halqaro va respublika miqyosida o‘tkaziladigan ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasida belgilangan tadbirlarning bajarilishi maqsadida 2022 yil 9 aprel kuni Buxoro davlat universiteti Maktabgacha ta‘lim kafedrasida “Maktabgacha ta‘lim–Maktab–Oliy ta‘lim” konsepsiyasi: muammo, yechimlar va istiqbollari” mavzusidagi halqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari asosida tuzildi.

Mas‘ul muharrir:

R.A.Qo‘ldoshev, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori

Taqrizchilar:

A.R.Hamroyev, pedagogika fanlari doktori, professor

Y.Y.Azimov, filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Shahrimizga un separ.

Oxirgi to‘rtlikdagi “O‘rar kumush choyshabga” misrasida ham o‘xshatish bor.

2-topshiriq: She‘rdan qorga berilgan buyruqni topib o‘qing.

Etar shuncha yoqqaning

Uzoq dala, qirga bor! (buyruq)

Vodiylarga fayz berib

Gullat bog‘-u rog‘ini. (buyruq)

O‘ra kumush choyshabga,

O‘lkamning har yog‘ini.

She‘rdan olgan taassurotingizdan foydalanib, qish, qor, sovuq haqida 4-5 gapli matn tuzing. Matningizda she‘r matnidagi quyidagi so‘z va iboralardan foydalaning: momiq par, oq choyshab, qahraton qish, osmon elak, qor zarralari, izg‘irin, fayz beradi, oq kiyimda. She‘r matni tahlili Pirls nazorati talabi asosida quyidagi tartibda ham tahlil qilinishi mumkin: Q.Hikmatning “Qish to‘zg‘itar momiq par” she‘rida qishning tabiati kimning tilidan bayon qilingan? A.Shoir – Qudrat Hikmat tilidan. B.O‘quvchi tilidan. C.Mahalla odamlari tilidan. D.Bobo tilidan.

Xulosa qilib aytganda, she‘rni o‘qiganda kichik yoshdagi o‘quvchilar tabiat va jamiyat voqea-hodisalarining poetik tasviridan hayajonlanishlari muhim ahamiyatga ega. She‘riy hikoya, she‘riy ertaklarda syujet, ya‘ni voqealar tizimi va uning rivoji xarakterlidir. Lirik she‘r “biror hayotiy voqea-hodisa ta‘sirida insonda tug‘ilgan ruhiy kechinma, fikr va tuyg‘ular orqali turmushni aks ettiradi”. Lirik she‘rning xususiyati “kishining his-tuyg‘uga to‘la hayajonli nutqini ta‘sirliroq ifodalashda qo‘l keladi”. Lirik she‘rni o‘qish va tahlil qilish o‘qituvchidan katta mahorat talab qiladi. Holbuki, ko‘p hollarda she‘rga oddiy matn nuqtai nazaridan yondashiladi. Bunday holda she‘riy san‘at hissiyot bilan bog‘liq ekanligi unutiladi, she‘r ma‘nosining satrlar, so‘zlar zaminida yashirin berilishi anglab yetilmaydi. Buning oqibatida o‘quvchilar she‘rdagi obrazlilikning mag‘zini chaqa olmaydilar. Vaholanki, har qanday asar zaminidagi yashirin ma‘noni o‘qish mehnattalab ishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Qosimova K., Matchonov S., G‘ulomova X. va b. Ona tili o‘qitish metodikasi. –T.: Noshir. 2009
2. Bakiyeva H. Boshlang‘ich sinflarda so‘z ustida ishlash metodikasi. –T.: Istiqolol. 2013
3. Matchonov S.(2020). Adabiy ta‘lim tizimini texnologiyalashtirish va badiiy estetik tafakkur muammolari. Nizomiy nomidagi TDPU Ilmiy axborotlar 20, 20 1(1), 49-53.

TA‘LIM MUASSASALARI O‘RTASIDA UZVIYLIK TIZIMINI YARATISH MEXANIZMLARI

M.M.Nigmatova

BuxDU, Maktabgach ta‘lim kafedrası dotsenti

Z.O‘.Nematova

BuxDU, Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya:Maqolada inson hayotining sur‘ati tobora kuchayib borayotgan zamonaviy dunyoda maktabgacha yoshdagi bolalar tarbiyasi, bolalik davrining asosiy ko‘nikma va qobiliyatlarni shakllantirish va rivojlantirish yo‘llari qayd etadi.

Kalit so‘zlar: moslashuv,o‘quv jarayoni,transformatsiya, axborot texnologiyalari, nutq, maktabgacha yoshdagi bola.

Аннотация: В статье рассматривается проблема отчужденности и усложнения межличностных отношений в современном мире интенсификации темпа жизни человека. Автор отмечает неблагоприятное влияние на гармоничное развитие личности детей телевизора и интернета.

Abstract: The article considers the problem of alienation and complication of interpersonal relations in the modern world of intensification of the pace of human life. The author notes the adverse effect on the harmonious development of the personality of children of television and the Internet.

Ключевые слова: трансформация, информационные технологии, речь, дошкольник.

Keywords: transformation, information technology, speech, preschooler

Maktabgacha yoshdagi davr asosiy ko‘nikma va qobiliyatlarni shakllantirish va rivojlantirish uchun qulay davr hisoblanadi. Maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyati o‘yindir. Asosiy aqliy jarayonlar - xotira, diqqat, fikrlash, tasavvurning rivojlanishi ham davrda faol sodir bo‘ladi maktabgacha yosh. Bolalar bog‘chasidan maktabga o‘tishda bolaning tanasi va psixologiyasida qayta qurish sodir bo‘ladi. O‘yindan

o'yinga o'tish bolaning o'quv jarayonining o'zini idrok etishida ba'zi qiyinchiliklarning paydo bo'lishi bilan bog'liq. Bolalar bog'chasi va maktab ishidagi uzluksizlik maxsus, yaxlit yaratishni nazarda tutadi ta'lim muhiti yagona tizimdagi uzluksiz ta'limning ushbu bo'g'inlari o'rtasida. Bunday yagona ta'lim muhitini tashkil etishda ta'lim muassasalari tomonidan ko'zda tutilgan asosiy maqsad - ta'lim va ta'limga yagona yondashuvni oqilona rivojlantirishdir.

MTT va maktab uzluksizligini ta'minlovchi muammoni hal etishni boshlashdan avval har ikki ta'lim muassasasi ma'muriyati hamkorlik shartnomasini tuzishi, shu asosda jarayonning o'zi amalga oshirilishi kerak. Ta'lim muassasalari faoliyatining o'ziga xos xususiyatlaridagi farqni hisobga olgan holda, bir ta'lim tizimidan boshqasiga o'tish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish bo'yicha qo'shma loyiha ishlab chiqish maqsadga muvofiqdir. Bolalar bog'chasining maktab bilan uzluksizligini ta'minlaydigan birinchi keng ko'lamli qo'shma tadbir bolalarning moslashuvini kuzatish bo'lishi kerak. turli sharoitlar ta'lim muhiti. Monitoring tadqiqoti bolaning maktabgacha ta'lim muassasasida bo'lishidan boshlanadi va maktab jamiyatida davom etadi. Monitoring tadqiqotlarining birlamchi ma'lumotlarini hisobga olgan holda ikkala muassasa mutaxassislari tomonidan birgalikdagi tadbirlar majmuasi rejalashtirilgan.

Yagona ta'lim makonini yaratishda bir qator omillarni, eng avvalo, tizimga ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilari jalb etilishini hisobga olish zarur. Ta'lim muassasalari o'rtasida yagona jamiyat tizimini yaratishning birinchi yo'nalishi pedagog kadrlar bilan ishlash bo'ladi. Keyinchalik maktabgacha yoshdagi bolalar va ularning oilalari bilan bevosita ishlash bo'ladi.

Hamkorlikning asosiy vazifalari: Pedagoglar jamoasi oldida turgan birinchi va asosiy vazifa bolani bolalar bog'chasidan maktab ta'lim muassasasiga o'tkazish jarayoni uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishdir. So'nggi paytlarda bolaning o'quv jarayoniga intellektual tayyorgarligining tarkibiy qismlari bo'yicha juda ko'p kelishmovchiliklar mavjud, shuning uchun olti yoshli bolalarni maktabga tayyorlashni yaxshilash bo'yicha birgalikdagi ish ham juda dolzarb vazifadir. Shu bilan birga, bolalarning maktab hayotiga qiziqishini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ota-onalarga bir muassasadan boshqasiga o'tish bosqichida bolaga hamrohlik qilishdagi rolini tushunishga yordam berish maktab xodimlarining ham, bog'cha o'qituvchilarining ham etakchi vazifasidir.

Uslubiy ishning mohiyati uzluksizlikni ta'minlashdan iborat. Chunki uslubiy ish rejalashtirilgan va bevosita pedagog xodimlar bilan olib boriladi, so'ngra tahliliy-amaliy tadbirlar, qo'shma pedagogik o'qishlar, mavzuli pedagogik rasm xonalari orqali amalga oshiriladi. Tadbirning mavzulari oldindan rejalashtirilgan, indikativ yo'nalishlar: "Bolalar bog'chasi va maktabning uzluksizligi: qiyinchiliklar va istiqbollar", "Ta'limning birinchi haftalarida birinchi sinf o'quvchilarining asosiy muammolari". Sinf va ertak o'qituvchilarining o'zaro tashriflarini rejalashtirish va o'tkazish tavsiya etiladi. Bu o'qituvchilarga bolalardagi mavjud qiyinchiliklarga e'tibor berish va aniqlangan muammolarni hisobga olgan holda kelajakdagi o'quv faoliyatini rejalashtirish imkonini beradi.

Ta'lim muassasalarining oilalar bilan hamkorligi: Oila va ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikni tashkil etishda o'qituvchilar va ota-onalarning bir-birlari haqidagi g'oyalarini shakllantirish muhim rol o'ynaydi. Pedagoglarning bolalar tomonidan idrok etilishi, o'qituvchi faoliyatining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, ularning o'qituvchi haqidagi tasavvuridan biroz farq qiladi. Bolaga tarbiyaviy ta'sirni tashkil etishda bolalar bog'chasi va oilaning uzluksizligi bola maktabgacha ta'lim muassasasiga kirgan paytdan boshlanadi. O'qituvchi bola tomonidan ikkinchi ona sifatida qabul qilinadi, agar o'qituvchi barcha kerakli empatiya va kasbiy mahoratga ega bo'lsa. Binobarin, ota-onalarning o'zlari pedagogning maslahat va tavsiyalarini tinglashga, ularni amalga oshirishga, kerak bo'lganda yordam so'rashga tayyor.

O'qituvchi boshlang'ich maktab birinchi sinf o'quvchisi bilan ma'lum bir masofada bo'lib chiqadi, bu o'qituvchiga o'rganib qolgan bola uchun tushunarsiz bo'lib qoladi - yaqin odam va birinchi turmush o'rtog'i. Bolaning o'qituvchi haqidagi tasavvurini to'g'ri va o'z vaqtida qayta tiklash oila a'zolari va ta'lim muassasalari xodimlarining birgalikdagi vazifasidir. Bu yo'nalish ota-onalarning umumiy yig'ilishi, ota-onalarning bo'lajak o'qituvchilar bilan uchrashuvlari, ota-onalar to'garaklari faoliyati orqali amalga oshirilmoqda. Agar barcha rejalashtirilgan tadbirlar professional tarzda amalga oshirilsa, bolalar bog'chasi va oilaning uzluksizligi maktab va maktab o'qituvchilarini bolalar tomonidan idrok etishning adekvat tizimini shakllantirishga maksimal darajada yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Нигматова М. М., Мирзаева Д. Ш. АРТ-ТЕРАПИЯ, КАК СРЕДСТВО АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА К ДОО //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 1209-1215.
2. Нигматова М. М., Файзуллаева Ш. Ф. К., Кодирова С. Д. К. Способы эффективного использования методов обучения математике в начальных классах //Academy. – 2020. – №. 3 (54).

3. Nigmatova M. RAQAMLI O'YINLAR BOLALARNI O'QITISH USULI SIFATIDA //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.
4. Makhmudovna N. M. The role of artpedagogy in the growth of new generation //Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – Т. 11.
5. Nigmatova M. РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ НА ЗАНЯТИЯХ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.
6. Нигматова М. М., Мирзаева Д. Ш. АРТ-ТЕРАПИЯ, КАК СРЕДСТВО АДАПТАЦИИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА К ДОО //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 1209-1215.
7. Нигматова М. М., Умарова Г. У. Влияние информационного пространства на развитие познавательных творческих способностей дошкольников //Academy. – 2020. – №. 12 (63).

“UCHINCHI RENESSANS” DAVRIDA TA'LIMNING UZLUKSIZLIGINI TA'MINLASHDA SHARQ ALLOMALARI MEROSIDAN FOYDALANISH

N.G. Dilova BuxDU dotsenti

Annotatsiya: Maqolada uzluksiz ta'lim-tarbiya jarayonida shaxslararo munosabatlarni shakllantirishning tarixiy taraqqiyoti, sharq mutafakkirlarining ta'lim-tarbiya haqidagi qarashlari, zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayoni muhitida shaxslararo munosabatlar, hozirgi zamon o'qituvchisidan talab qilinadigan sifatlar hamda uning ta'lim-tarbiya jarayonida sog'lom raqobatli muhitni yarata olishdagi asosiy tashkilotchi ekanligi haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: uzluksiz ta'lim-tarbiya, innovatsion ta'lim, zamonaviy yondashuvlar, shaxslararo munosabatlar, sharq mutafakkirlari, zamonaviy ta'lim, shaxslararo munosabatlar, sog'lom raqobat, sifatli ta'lim.

Аннотация: В статье рассматриваются историческое развитие формирования межличностных отношений в процессе непрерывного образования, взгляды восточных мыслителей на образование, межличностные отношения в современном образовательном процессе, качества, необходимые современному педагогу и его образованию. организатор в создании здоровой конкурентной среды в процессе.

Ключевые слова: непрерывное образование, инновационное образование, современные подходы, межличностные отношения, восточные мыслители, современное образование, межличностные отношения, здоровая конкуренция, качественное образование.

Resume: The article discusses the historical development of the formation of interpersonal relations in the process of continuous education, the views of Eastern thinkers on education, interpersonal relations in the modern educational process, the qualities necessary for a modern teacher and his education. organizer in creating a healthy competitive environment in the process.

Key words: continuous education, innovative education, modern approaches, interpersonal relations, Eastern thinkers, modern education, interpersonal relations, healthy competition, quality education.

Innovatsion jamiyatning o'ziga xos xususiyati o'zida har xil yosh kategoriyasidagi insonlar bilimni doimiy tizimli ravishda to'ldirib borish va kengaytirishni ta'minlaydigan hayot davomida va bosqichma-bosqich jarayondan iborat bo'lgan uzluksiz ta'lim – tarbiya hisoblanadi.¹ Uzluksiz ta'lim - tarbiyaning maqsadi bilimlar iqtisodiyotining innovatsion rivojlanish bo'g'ini sifatida insonning o'zgarishlarga va iqtisodiyotni modernizatsiyalashga, kasbiy hayot, madaniyat, jamiyat va hokazolarga moslashish qobiliyatini mustahkamlash sifatida namoyon bo'ladi.² Uzluksiz ta'lim – tarbiya ijodkor, ijtimoiy faol, kreativ, ma'naviy boy shaxsni shakllantiruvchi va yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda oldinda borishlik uchun zarur sharoitlar yaratadi va shu bilan birga bugungi global iqtisodiy sharoitda har bir insonning butun hayoti davomida rivojlanib borishining asosini namoyon etuvchi sifatidagi innovatsion ta'lim modelining eng muhim konsepsiyasidan biri hisoblanadi.

Bugun yurtimizda amalga oshirilayotgan ishlar, xususan, ilm-ma'rifat sohasidagi ulkan o'zgarishlarni tahlil etganimda, har gal ulug' allomaning shu so'zlari yodimizga kelaveradi. Mintaqamizdagi Birinchi

¹ Ахмедов А.Э., Смольянинова И.В., Шаталов М.А. Система непрерывного образования как драйвер совершенствования профессиональных компетенций//Профессиональное образование и рынка труда. 2016. №3. С.26-28.

² Никитенко Л.И. Самостоятельная работа в системе индивидуального образовательного маршрута студента// Устойчивое развитие науки и образования. 2016. №3. С.39-43.

Renessans allomalaridan biri Forobiy fozil jamiyatni shunday tasvirlagan edi. «Davlatning vazifasi insonlarni baxt-saodatga olib borishdir. Bu esa ilm va yaxshi axloq yordamida qoʻlga kiritiladi». Oʻzbekistonda tarixan juda qisqa fursatda butunlay yangicha siyosiy-huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, ilmiy-maʼrifiy va madaniy muhit yaratildi. Bu esa mamlakat obroʻ-eʼtibori va nufuzini oshirishga xizmat qilayotgan evrilishlarga asos boʻlmoqda.¹

Oʻzbekistonimiz Islom dinining yuksak darajada taraqqiy etishida ulkan hissa qoʻshgan buyuk allomalar yurti sifatida ham olamga mashhur. Islom bagʻrida paydo boʻlib, insoniylikni eng yuqori pogʻonaga koʻtarish falsafasiga aylangan tasavvufning ravnaqi ham koʻp jihatdan Vatanimizda yetishib chiqqan ulugʻ avliyo zotlarga bogʻliq boʻldi. Abdulxoliq Gʻijduvoni, Bahovuddin Naqshband, Amir Temur, Husayn Bayqaro, Alisher Navoiy, Zahiriddin Muhammad Bobur va boshqa ulugʻ zotlar dunyoviy va diniy ilmda har jihatdan oʻzlarini namoyon eta olganlar. Ularning madaniyat va maʼnaviyat, ilm taraqqiyoti uchun qilgan ishlari, yosh isteʼdodlar tarbiyasiga gʻamxoʻrligi hozir ham ahamiyatli va ibratlidir.

Yoshlardagi gʻurur, gʻayrat va shijoatni maʼqullash lozim, bu - yaxshi sifat, biroq uni xoksorlik, kamtarlik bilan omuxta etmoq darkor, deb biladi Navoiy. Alisher Navoiy bolaning voyaga yetishida, kamol topishida tarbiyaning kuchi va qudratiga alohida eʼtibor beradi. Tarbiya natijasida bolaning foydali va yetuk kishi boʻlib oʻsishiga ishonadi. Yosh bolani juda kichik yoshidan boshlab tarbiyalamoq zarur. Tarbiya insonga oʻzida yaxshi odat va fazilatlar xosil qilishga yordam beradi. U odam shaxsi kishilar bilan munosabatda, ayniqsa kishilarning bir-birlariga boʻlgan ruxiy maʼnaviy taʼsirlari natijasida tarkib topadi deb, voyaga yetkazishda asosiy omillardan biri tarbiya ekanligi uqtiradi.

XIX asr oʻzbek ijtimoiy va adabiy xayotning yirik vakillaridan biri Komil Xorazmiy oʻz asarlarida maʼrifat axloqiy kamolot, vatanparvarlik gʻoyalarini olgʻa surdi. U ilm-maʼrifatning xalq, jamiyat farovonligiga, insonning axloq kamolatida tutgan oʻrni, axloqiy va nafosat tarbiyasini uzviy birligi xaqidagi pedagogik fikrlarini xam bayon etadi. Komil Xorazmiyning fikricha, ilmxunar, maʼrifat insonning axloqiy kamoloti, ijtimoiy maʼnaviy xayotning rivoji uchun xizmat qilishi kerak. Kamtarlik eskirmaydigan, eng goʻzal insoniy fazilatdir. Bu fazilatlariga ega boʻlganlar obroʻ-eʼtiborli komil insonlardir. Kamtarlik insonni turli noxushlikdan xijolatdan saqlaydi.

Shoir tarixshunos, tarjimon va xattot Munis Xorazmiy tilga koʻp erk bermaslikni maslahat beradi. Uning taʼkidlashicha, ortiqcha soʻzmonlik kishi boshiga oltin oʻrniga qattiq tosh boʻlib tegishi mumkin, deydi. Munis Xorazmiy oʻz asarlarida xalqni adolatli, ongli, bilimli boʻlishga, jaholatdan yiroq turishga daʼvat etadi. U yoshlarni kamtarlik bilan muloqotda boʻlishga, ularni hurmat qilib eʼzozlashga chorlaydi. Munis Xorazmiyning asarlariga bayon etilgan taʼlim-tarbiyaga oid fikrlar faqat u yashagan davr uchun emas, balki hozirgi davr uchun ham qimmatlidir.

Sadiy Sheroziyning pedagogik qarashicha bola qobiliyatli va kamqobiliyatli boʻlishi mumkin. Qobiliyat oʻz-oʻzidan rivojlanmaydi. Uning rivojlanishi uchun bolani tarbiyalash kerak, tarbiya boʻlmasa, boladagi qobiliyat soʻnadi, tarbiyani 3 asosiy - aqliy, nafosat va jismoniy mehnat tarbiyasiga boʻladi. Adib bolani tarbiyalash vazifasini ularning ota-onalariga, yaʼni oilaviy tarbiyaga kata eʼtibor beradi. Sadiy Sheroziy ota-onalarga xarakterini hisobga olgan holda axloqiy tarbiyani bolaning yoshligidan boshlashni tavsiya etadi, xarakter shakllangach, bolaga nasihat taʼsir etmaydi.

Inson oʻzligini anglashini ijtimoiy munosabatlar asosida koʻrishni orzu qilgan hazrat Alisher Navoiy buni aniq qilib shunday ifoda etgan edi: “Odami ersang demagil odami - Onikim yoʻq xalq gʻamidin gʻami”. Maʼlumki, har bir inson oʻzligini anglash orqali oʻz millatini anglash tomon rivojlanib boradi, chunki milliy oʻz-oʻzini anglash - kishilarni harakatga keltiruvchi ichki maʼnaviy-ruhiy salohiyat hisoblanadi. Bu salohiyat halqaro darajadagi oʻzlikni anglashga, oʻz millatini, oʻz madaniyatini va qadriyatlarni saqlab qolishga, ularni zamon sivilizatsiyasining ajralmas qismiga aylantirishga intilishini kuchaytiradi.

Buyuk Oʻzbekistonimizda oʻz tarixiy, sivilizatsion oʻrnini yangidan tiklash, xalqimizning genetik insoniy salohiyatiga monand taraqqiyot darajasini taʼminlash, Uchinchi Renessans tamal toshini qoʻyishning ayni mavridi keldi. Bunda eng avvalo, ilgari Renessanslar saboqlaridan xulosa chiqarib, harakatlarimizni zamonamiz talablari, davr ruhiyati bilan uygʻunlashtirmogʻimiz lozimligi, milliy tariximizda ikki Uygʻonish davrlariga asos solgan ulugʻ ajdodlarimiz, alloma bobolarimizning orzu-intilishlari va armonlarini roʻyobga chiqarish, eng asosiysi, yosh avlodni bunyodkorlik, yaratuvchanlik, har doim oʻqish va izlanishga daʼvat mujassamdir.

Yuqoridagi fikrlardan kelib chiqib, “Uchinchi renessans” davrida yoshlarga taʼlim-tarbiya berish, ularni zamonaviy bilimlar bilan qurollantirib, hayotga tayyorlashda allomalarimizning boy ilmiy merosi va pedagogik qarashlaridan unumli va uzluksiz foydalanish bugungi globollashuv davrida juda muhimdir. Zero,

1. M.A. Raxmatov Yangi Oʻzbekiston Uchinchi Renessans ostonasida. -T: “Zamin nashr”, Toshkent 2021

buning natijasida milliy qadriyatlarimizga yo‘g‘rilgan, o‘zida insoniy ezguliklarni aks ettirgan komil avlodni tarbiyalashdek yuksak vazifani sifatli amalga oshirgan bo‘lamiz. Bu esa, bugungi kunda butun xalqimizning qalbidan chuqur joy olgan, umummilliy harakatga aylanib borayotgan “Yangi O‘zbekiston” g‘oyasini amalga oshirishda bizga yaqindan yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. M.A. Raxmatov “Yangi O‘zbekiston Uchinchi Renessans ostonasida”. -T: “Zamin nashr”, Toshkent 2021
2. Berdibekov P., Shokirov M. Barkamol shaxs tarbiyasida Alisher Navoiy ma’naviy merosidan foydalanish. JVXTXQTMOI REFERENCES
3. N.G. Dilova Ajdodlar merosini o‘rganish asosida talabalarni shaxslararo munosabatga tayyorlash “Ta’lim va innovatsion tadqiqot lar” xalqaro ilmiy metodik jurnal. 2021 5 son.
4. N.G.Dilova /Ajdodlar merosini o‘rganish asosida talabalarni shaxslararo munosabatga tayyorlash/ “Ta’lim va innovatsion tadqiqot lar” xalqaro ilmiy metodik jurnal. 2021-yil 5-son

MAKTABGACHA TA’LIM MUASSASALARIDA OILA HAMKORLIGINING SAMARADORLIGI

Gulnoz Qosimovna Hasanova

BuxDU Maktabgacha ta’lim kafedra dotsenti, p.f.n.

T.N.G‘iyazova 4-kurs talabasi

O‘sib kelayotgan yosh avlodni barkamol etib tarbiyalash xalqimizning azaliy orzusi bo‘lib, farzandlarni ma’naviy-axloqiy milliy madaniy, tarixiy an‘analariga hamda umumbashariy qadriyatlarga asoslanib, zamonaviy shaxsni shakllantirish maktabgacha ta’lim muassasalari, ota-onalar, maktab, mahallalarning oldida turgan eng asosiy ma’suliyatli vazifalardan sanaladi.

Darhaqiqat, shaxs shakllanishida oilani roli katta. Aqlan yetuk, axloqan pok, jismonan baquvvat farzandlar namunali oilalarda kamol topadilar. Shuning uchun ham oilada sog‘lom muhitni vujudga keltirish va uni mustahkamlash umumdavlat ahamiyatga molik masaladir. Chunki ijtimoiy hayotda yuz beradigan barcha o‘zgarishlar, ya’ni undagi yetuk va kamchiliklar, murakkabliklar va ziddiyatlar oilada o‘z aksini topadi. Shunga ko‘ra oila va oilaviy tarbiya masalalari har doim ham dolzarb muaamo bo‘lib kelgan va shunday bo‘lib qoladi.

Qadimgi yunon faylasuflari Aflotun va Arastu bola tarbiyasini jamiyat o‘z ixtiyoriga olishi, tarbiya jarayonidagi barcha zarur ishlarni davlat bajarishi lozim degan g‘oyani ilgari surgan edilar. Bu g‘oya fransuz hayoliy sotsialistlari sen Semon , Sharl Fure asarlarida keyinchalik rivojlantirildi. Ular bola tarbiyasi bilan asosan davlat shug‘ullanishi kerak, degan g‘oyani ilgari surganlar. Ammo Sharq mutafakkirlari bola tarbiyasi bilan asosan ota-ona shug‘ullanishi kerak, degan xulosaga kelganlar. Bu bilan ular oilaviy tarbiyaning roliga kata e’tibor berganlar.

Inson hayotida bilim olishga, Vatanni sevis, ardoqlash, kattalarni hurmat qilish hamda muomala madaniyatini ota-onadan o‘rganadi. Yosh avlodga ma’naviy, axloqiy, madaniy tarbiya berishning usul va vositalari xilma-xil bo‘lib, bular ichida bola nutqi va muomalasi alohida o‘rin tutadi. Farzand ota-onaning baxti va boyligi. O‘z navbatida u ota-onasini astoydil hurmat qilishi oila ko‘rki sanaladi. Ota-onaning shaxsiy namunasi bolani tarbiyalashda eng muhim tamoyillardan biridir. Bolalarni yuksak axloqli va odobli qilib tarbiyalash qadim zamonlardan barcha xalqlarning orzusi, istagi bo‘lib kelgan. Ota-ona bolasiga mehnatsevarlik, kattalarga hurmat, o‘zidan kichiklarga shavqatli bo‘lish va g‘amxo‘rlik qilish, yovuzlikka nafrat kabi ijobiy xislatlarni shakllantirishga harakat qilgan. Bugungi kunda ham farzandlarining ehtiyoj va intilishlari asosida yuksak darajada ta’lim-tarbiya berayotgan oilalar juda ko‘plab topiladi. Bola har qadamda kattalardan ta’sirlanadi, eshitgan ko‘rganlariga taqlid qiladi. Ota-onalaridan muloqot madaniyatini o‘rganadi va bu keyinchalik ularning hayot mazmunini belgilaydi.

Maktabgacha ta’lim muassasalarining ota-onalar bilan ishlashi jamoa tarzida va yakkama-yakka holda ishlash shakllarini mohirlik bilan qo‘shib olib borish, keng aholi orasida pedagogik tashviqot ishlarini tashkil etish tufayli bolalarni tarbiyalashda ijobiy natijalarga erishish mumkin. Maktabgacha ta’lim muassasalari xodimlarini ota-onalar va oila bilan hamkorlikdagi ishlarining eng keng tarqalgan shakllaridan bir qanchasini keltiramiz:

- ota-onalar bilan yakkama-yakka ishlash. Ilg‘or pedagogik tajribalarni ko‘rsatishicha, ishning bu turi katta ahamiyatga ega.

- ota-onalar bilan jamoa tarzida tashkil qilinadigan ishlar.

- ko‘rsatmali ishlar. Ishning bu turi ko‘rgazmali, bolalarni ishlarini namoyish qilish, ochiq eshiklar kuni, pedagogik axborot stendlari, ota-onaga pedagogik ta’lim

Yarashov Mardon. BOSHLANG'ICH SINFLARDA FANLARNI O'ZARO INTEGRATSIYALASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	313
Vaxidova Dilrabo Taxirovna. BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASH SHAKLLARI VA METODLARI	316
Iroda Abdiquodirova Norqul qizi. XALQ ERTAKLARI O'QUVCHILARNI AXLOQIY TARBIYALASHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	317
Y.U.Nurova. O'ZBEK XALQ PAREMALARDA SUYUQ TAOM NOMLARINING ETNOLINGVISTIK TADQIQI	319
Y.U.Nurova. SUYUQ OVQAT NOMLARI ISHTIROK ETGAN PAREMALARNING ETNOLINGVISTIK TADQIQI	321
Zokirova Dildora, Saidova Rayxonoy. BOSHLANG'ICH SINFI O'QISH DARSLARIDA BADIY ASAR VA BADIY MATNNING O'RNI	323
Zoyirova Dildora. BOSHLANG'ICH SINFLARDA MA'RIFIY SHE'RLAR O'QITISHNING NAZARIY ASOSLARI VA INNOVATSION PEDOGOGIK USULLARI	324
M.M.Nigmatova, Z.O'.Nematova. TA'LIM MUASSASALARI O'RTASIDA UZVIYLIK TIZIMINI YARATISH MEKANIZMLARI	326
N.G. Dilova. "UCHINCHI RENESSANS" DAVRIDA TA'LIMNING UZLUKSIZLIGINI TA'MINLASHDA SHARQ ALLOMALARI MEROSIDAN FOYDALANISH	328
Gulnoz Qosimovna Hasanova, T.N.G'iyazova. MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA OILA HAMKORLIGINING SAMARADORLIGI	330
Saidova Mokhinur Murodovna. CULTURAL MEANINGS AND VALUES IN KOREAN FAIRY TALES	331
Nigora Adizova Baxtiyorovna, Ismigul Hayotova. BOSHLANG'ICH SINFLARDA ERTAK USTIDA ISHLASH TEXNIKASI	333
Malika Xaydarova. BOSHLANG'ICH TA'LIM JARAYONIGA INDIVIDUAL YONDASHUVNI TATBIQETISH YO'LLARI	335
Хайдарова М.Д., Юлдашев Б.Н. ИНТЕГРАЦИЯ УРОКОВ ТЕХНОЛОГИИ С ДРУГИМИ ПРЕДМЕТАМИ	336
N.Jo'rayeva. ONA TILI TA'LIMIDA O'QITUVCHI FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH	338
Mustafoeva M.Sh. KICHIK MAKTAB YOSHI DAVRIDA BILISH JARAYONLARINING RIVOJLANISHI	340
N.Jo'rayeva. BOSHLANG'ICH SINFI ONA TILI TA'LIMIDA O'QUVCHILARNING IJODIY FAOLIYATINI LOYIHALASHTIRISH	342
Asqarova Dilorom Qurbonovna. BOSH BOSHLANG'ICH MAKTABLARDA O'QITISH VA TARBIYALASH INTEGRATSIYASIGA ZAMONAVIY YONDASHUV	343
Лутфетдинова Раъно Хуснетдиновна. ПРОДУКТИВ ЎҚИШ ВОСИТАСИДА БОШЛАНГИЧ СИНФИ ЎҚУВЧИЛАРИДА ЁЗМА НУТҚНИ ШАКЛЛАНТИРИШ УСУЛЛАРИ	345
Хўжамбердиева Шахноза Кўпайсиновна. МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМДА ЎҚУВ-МЕТОДИК ТАЪМИНОТИНИ ТАКОЛМИЛЛАШТИРИШГА ЗАМОНАВИЙ ЁНДАШУВ (Э.ВОХИДОВ ИЖОДИНИ ЎРГАТИШ МИСОЛИДА)	348
Y.A.Po'lotova. BOSHLANG'ICH SINFI ONA TILI VA O'QISH DARSLARIDA AXBOROT-RESURLAR INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH-METODIK MUAMMO SIFATIDA	352
H.G'.Jumayeva. BIRINCHI SINFI ILMIY-OMMABOP VA BADIY MATNLARNI O'QITISH	355
Kasimov Asror Abdulloyevich. DIDAKTIK O'YINLARNING TA'LIM VA TARBIYADA TUTGAN O'RNI	356

3-SHO'BA. MAKTABGACHA TA'LIM KONSEPSIYASIDA XALQARO VA XORIJIY TAJIRIBALARIDAN FOYDALANISH

Abdullayeva Feruza Nurillayevna. TA'LIM TIZIMI SIFATINI OSHIRISHDA PISA VA TIMSS KABI XALQARO TADQIQOTLARNING ROLI	359
Djalolova Dilafruz Fattoxovna. PEDAGOGIK FAOLIYATIGA KREATIV YONDASHUV	361
Odilova Umida Husan Qizi. MAKTABGACHA TA'LIM KONSEPSIYASINING JAHON DAVLATLARI MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI TA'LIM – TARBIYA JARAYONINI O'RGANISHDAGI AHAMIYATI	363
Rustamova Gavhar Bahron qizi, Sharopova Gulnoza Raxmatilloevna. PIRLS XALQARO BAHOLASH TIZIMIDA MATNLAR UCHUN BELGILANGAN MEZONLAR	364

